

Materiały na szkolenie

pt. „Przygotowanie i prowadzenie ochrony obiektów infrastruktury krytycznej w zakresie zagrożeń będących w zainteresowaniu Policji”.

"Preparation and maintenance of the critical infrastructure protection on the risks factors which are under the control of the Police".

Projekt dofinansowany ze środków Komisji Europejskiej- Dyrekcji Generalnej do Spraw Wewnętrznych w ramach programu Zapobieganie, gotowość i zarządzanie skutkami terroryzmu i innymi rodzajami ryzyka dla bezpieczeństwa"

With the financial support of the Prevention, Preparedness and Consequence Management of Terrorism and other Security-related Risks Programme European – Directorate –General Home Affairs

Projekt "Zapobieganie i zarządzanie skutkami terroryzmu, w rejonie Gazoportu w Świnoujściu jako elementu bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego"

Project "The Prevention and Management of Consequences of Terrorism in the LNG Terminal in Swinoujscie as anelement of Baltic Sea Region Security"

Reference number: HOME/2011/CIPS/AG/4000002100

Spis treści:

1. Wyszkolenie i świadomość managerów ochrony w tworzeniu bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej	3
2. Zagrożenie terrorem bombowym	8
3. Zamach terrorystyczny jako zagrożenie dla bezpieczeństwa funkcjonowania obiektów infrastruktury krytycznej.....	17
4. Planowanie infrastruktury krytycznej.....	22
5. Szkolenie w zakresie negocjacji w sytuacjach kryzysowych.....	27

1. Temat: „Wyszkolenie i świadomość managerów ochrony w tworzeniu bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej”

1. Dobór odpowiednio wyszkolonych i zmotywowanych pracowników ochrony.

Na pewno istnieje wiele opracowań naukowych ale również wewnętrznych wytycznych dotyczących rekrutacji i doboru pracowników do pracy w strukturach tworzących bezpieczeństwo w prywatnych jednostkach organizacyjnych lub instytucjach podległych różnym resortom. Ja natomiast w tej części pragnę podzielić się swoim doświadczeniem związanym z naborem pracowników do ochrony kilku międzynarodowych przedsięwzięć. Z moich, przytaczanych procesów rekrutacji wynika w sposób jednoznaczny, że w działalności związanej z bezpieczeństwem na pierwszym miejscu zawsze jest człowiek, a dopiero potem fachowiec, specjalista. Oprócz wartości moralnych, jakimi bez wątpienia powinny charakteryzować się osoby, które wybrały służbę (zamiast pracy), istotnym w doborze kandydatów, jest znaczenie cech temperamentalnych. Pisząc swoją pracę magisterską, przeprowadziłem kilkuletnie badania nad grupą żołnierzy wcielonych do jednostek specjalnych i rozpoznawczych, które miały odpowiedzieć na pytanie: „Czy cechy temperamentu czy też sprawność fizyczna powinny stanowić kryterium doboru do służby w jednostkach specjalnych lub rozpoznawczych”. Wynik badań jednoznacznie wskazywał na cechy temperamentu. Bardzo ważnym czynnikiem jest również motywacja do pracy. Organizując, różnego rodzaju przedsięwzięcia, takie jak ochrona delegacji zagranicznych czy szkolenia specjalistyczne, zauważyłem, że ludzie z „bogatym CV” lub osoby, dla których praca w ochronie jest tylko dodatkowym źródłem pieniędzy do innych otrzymywanych świadczeń, nie zawsze są odpowiednio zmotywowani do pracy. Wiąże się to dla menagera z trudnościami w zarządzaniu takimi osobami, wykonywaniu przez nich zadań w strukturach grupy. Dobór odpowiednio zmotywowanych pracowników ochrony ma kolosalny wpływ na poziom wykonywanych obowiązków zawodowych, proces szkolenia i doskonalenia zawodowego, szczególnie dlatego, że proces ten jest kosztowny, ciągły, uciążliwy i wymaga dużego zaangażowania pracowników. Moim zdaniem najlepszym rozwiązaniem tego problemu jest poza odpowiednim wyborem pracownika, związanie go umowami lojalnościowymi, polegającymi na doskonaleniu pracownika na koszt pracodawcy ale z odpowiednimi warunkami np. utrzymania współpracy przez określony czas lub liczbę wykonanych zleceń.

2. Organizacja szkoleń doskonalących.

W swojej działalności zawodowej w trakcie służby czy też pracy w sektorze cywilnym, spotkałem się z różnym podejściem do szkolenia i zdobywania kwalifikacji przez pracowników. Pominę w swoim wystąpieniu jakość i poziom szkolenia oraz uprawnienia jakie się po ich odbyciu otrzymuje, gdyż ten temat jest tak szeroki, że nadaje się na osobne opracowanie. W większości przypadków podłożem ich organizacji były następujące czynniki:

- Szkolenia i kwalifikacje narzucone obowiązującymi regulacjami prawnymi np.: kwalifikacje agentów ochrony osób i mienia nadzorowane przez Komendantów Wojewódzkich Policji, szkolenia oficerów kontroli bezpieczeństwa narzucane przez Urząd Lotnictwa Cywilnego, oficera ochrony statku czy też oficera ochrony obiektów portowych nadzorowane przez Urzędy Morskie. Specyfika konferencji w sposób niejako naturalny wymusza rozwinięcie szkoleń i kwalifikacji wymaganych podczas organizowania ochrony od strony wody. W tym wypadku dochodzą dodatkowe szkolenia na zdobycie uprawnień np. do prowadzenia jednostek pływających, lub do pracy w charakterze członka załogi takiej jednostki. W większości takowe szkolenia mają charakter powtarzalny i wymuszają od pracowników odbycia cyklicznych, w określonych odstępach czasu, szkoleń. Jednak bardzo często jest tak, że przepisy nie nadążają za rzeczywistością i trzeba organizować szkolenia i zdobywać kwalifikacje dla asekuracji instytucji, menagerów lub asekuracji

pracowników ochrony. Przykładem tego jest sytuacja, kiedy to od kilku lat realnie funkcjonują zespoły ochrony statków, a dopiero w ostatnich miesiącach IMO podjęto próby nadania temu prawnego kształtu. Na „naszym podwórku” przykładem takim jest brak uregulowań prawnych dotyczących uprawnień motorowodnych, na podstawie których można nadawać kwalifikacje do prowadzenia szybkich łodzi.

- Szkolenia narzucone przez przełożonych, to najczęściej wynik analizy przeprowadzonej po jakimś nieszczęśliwym incydencie, wypadku. Mają one charakter doraźny, incydentalny i moim zdaniem nie spełniają głównego celu jakiego powinna służyć działalność szkoleniowa. Świadomość kadry zarządzającej wysokiego szczebla powinna być taka, że szkolimy aby zapobiegać nieprzewidzianym zdarzeniom, a nie szkolimy aby „uspokoić sumienie” po jakimś zdarzeniu. W zapewnieniu bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej takie ćwiczenia powinny mieć charakter wielopłaszczyznowy. Wymagają zaangażowania w ćwiczenia nie tylko organizacji zapewniającej ochronę na konkretnym obiekcie, ale powinny angażować służby porządkowe, sztaby kryzysowe urzędów gmin, powiatów i województw oraz służby ratownicze. W strefach nadgranicznych można pokusić się o wspólne międzynarodowe ćwiczenia, zdobywając wiedzę i doświadczenia podczas wymiany doświadczeń z przedstawicielami samorządów terytorialnych, instytucji w innych państwach.

- Szkolenia organizowane dla, oraz przez managerów zajmujących się ochroną, będące wynikiem analizy zagrożeń, kontroli i wewnętrznych audytów. To bardzo ważny element szkoleń, twierdzą nawet, że najważniejszy. Odpowiednio zmotywowany i przygotowany manager ds. ochrony posiadające odpowiednie narzędzia jest w stanie najlepiej ze wszystkich wyodrębnić niezbędny zakres kwalifikacji i szkoleń dla podległego personelu, tak aby zapewnić odpowiedni poziom wykonywania postawionych przed nimi zadań. Nie można dopuszczać do takiego paradoksu, że osoba pracująca z bronią palną, pierwsze praktyczne strzelanie wykonała podczas kursu na kwalifikację, drugie na egzaminie w KWP, a trzecie po np. kilku latach pracy w trakcie realnego zagrożenia. Z własnego doświadczenia i informacji uzyskanych od innych osób zajmujących się prowadzeniem usług ochroniarskich na obiektach hydrotechnicznych, pasażerskich jednostkach pływających czy też w terminalach promowych, najbardziej pożądanymi, a zarazem najrzadziej prowadzonymi są szkolenia z:

- Rozpoznawania zagrożeń, lądowych, nawodnych i podwodnych.
- Szkolenie doskonalące ze specyfiki obiektu, nowych urządzeń elektronicznych i technicznych.
- Szkolenia strzeleckie.
- Techniki interwencyjne.
- Współdziałania z innymi pracownikami ochrony i służbami państwowymi (różnych szczebli).
- Szkolenia z obsługi urządzeń nawigacyjnych.
- Szkolenia z taktyki działań ochronnych na łodziach.

3. Kontrola wykonywania zadań ochronnych i sprawdzanie szczelności systemu ochrony.

To zadania które powinny być realizowane od najniższego szczebla zarządzającego systemem ochrony do najwyższych szczebli managerskich. Realizowane mogą być bez wielkiego nakładu finansowego i zewnętrznych firm audytorskich, wymagana jest jedynie rzetelność i odpowiedzialność personelu zarządzającego. Warto zwrócić się o pomoc w takiej kontroli do służb, które w razie jakiegoś zagrożenia mają służyć nam pomocą. Nie wszystkie zagrożenia jesteśmy w stanie sami zidentyfikować i zniwelować skoro nie wiemy, że one istnieją. Przykładem takim jest zdarzenie jakie zaistniało podczas mojego udziału w takiej symulacji. Obiekt z grupy infrastruktury krytycznej silnie ochraniający najnowocześniejszymi nowinkami technicznymi został przejęty przez grupę przestępczą, ze względu na nie doszkolenie pracowników z obsługi systemu

ostrzegania o zagrożeniu. W dalszej dynamice ćwiczenia przybyła na miejsce grupa służb porządkowych, która miała za zadanie odzyskać kontrolę nad zajęłą infrastrukturą. Poprosiła menagera ds. bezpieczeństwa o zapis z ostatnich kilku godzin monitoringu, w celu oceny przeciwnika. O zgrozo okazało się, że serwer systemu ochrony znajduje się wewnątrz przejętego budynku. Zapis z monitoringu jest realizowany tylko i wyłącznie na owym serwerze bez kopii zapasowej i nie było możliwości zewnętrznego połączenia się z miejscem zapisu monitoringu. Co najsmieszniejsze pożalowano około 5 000 zł w systemie którego wartość oszacowano na kilka milionów.

Kontrole, służą nie tylko uwidocznieniu luk w systemach ochrony infrastruktury, ale mają również drugą nie mniej ważną rolę. Przedstawiają nam, managerom poziom wykonywanych obowiązków przez pracowników, ich lojalności oraz pomagają w wyeliminowaniu nadużyć wśród personelu zajmującego się ochroną.

4. Brawura, rutyna i nadużycia.

To główne i najczęściej spotykane „grzechy” pracowników i funkcjonariuszy zajmujących się zapewnieniem ochrony strategicznych obiektów.

Brawura z jaką się spotkałem miała następujące podłoże:

- Chęć zaimponowania osobom postronnym, w większości miało to miejsce w relacjach mężczyzna (pracownik ochrony) – kobieta (osoba postronna lub ochraniana).
- Chęć zaimponowania rodzinie, kolegom z pracy lub przełożonym.
- Nadinterpretacja napotkanej trudnej sytuacji i podjęcie zbyt intensywnych działań.

Rutyna i jej źródła określane przez pracowników, związane były z:

- Monotonią pracy i spadkiem czujności.
- Jednostajnymi obowiązkami.
- Brakiem odpowiednich instruktaży i kontroli.
- Długością i częstotliwością dyżurów na jednym stanowisku.
- Zmniejszeniem respektu i szacunku do broni i niebezpieczeństw.
- Brakiem treningów i szkoleń informujących.

Te właśnie czynniki związane z rutyną, bardzo często wykorzystywałem w mojej działalności dywersyjnej do obejścia lub wyeliminowania ochrony.

Nadużycia przez podległych pracowników ochrony mają, przede wszystkim podstawowe podłoże ekonomiczne, czyli nielegalne zwiększenie gratyfikacji za wykonywaną pracę. Jednak nie można wykluczyć innych przesłanek z jakimi realnie jesteśmy się w stanie spotkać ze względu na prowadzenie ochrony infrastruktury krytycznej, tj.:

- Szpiegostwo gospodarcze na rzecz innego podmiotu gospodarczego.
- Szpiegostwo na rzecz innego państwa.
- Przekazywanie informacji na potrzeby grup przestępczych o osobach zatrudnionych w ochranianym obiekcie i ich statusie materialnym.
- Przekazywanie informacji o infrastrukturze krytycznej na rzecz organizacji terrorystycznej.
- Gromadzeniu informacji przez pracownika ochrony celem wykorzystania do szantażu i wymuszeń.
- Ukryta zemsta za zbyt niską płacę lub złe traktowanie.

5. Zbieranie informacji o zagrożeniach oraz wniosków od pracowników ochrony i innych służb.

Wykonując pracę menagera ds. bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej nie można polegać wyłącznie na własnych doświadczeniach i informacjach. Praca ta wymaga od takiego personelu szerszych horyzontów myślenia oraz umiejętności współpracy ze służbami porządkowymi, specjalnymi i innymi menagerami. Niezbędne jest to do rzetelnego wykonywania swojego zawodu.

Moim zdaniem osoba zajmująca takie stanowisko powinna być na bieżąco z informacjami o zdarzeniach w regionie, województwie i państwie. Musi być w kontakcie z lokalnymi organami policji, sztabami kryzysowymi i orientować się w zdarzeniach, które bezpośrednio lub pośrednio mogą oddziaływać na ochroniany obiekt. Druga płaszczyzną analizowanych informacji przez managera, są dane uzyskiwane od własnych pracowników ochrony własnych i od innych menagerów. Bardzo często wymaga to pokory i przedłożenia dobra wspólnego nad własną próżność i ambicje. Doskonały przykładem takiego przepływu informacji ważnych dla realizowania ochrony obiektów było wojsko, gdzie zaistniałe zdarzenie w jednej jednostce było opisywane, analizowane i wraz z wnioskami lub zaleceniami przesyłane do wszystkich jednostek wojskowych. Kolokwialnie pisząc, była to nauka na cudzych błędach, lecz taka wymiana informacji wewnątrz struktur organizacji pozwala nie tylko unikać np. prowokacji dziennikarskich, ale może w pewnym momencie zapobiec tragedii. Oczywiście trudno wymagać od menagera ds. bezpieczeństwa konkurencyjnej firmy aby ujawniał nam szczegóły zdarzeń na swoich obiektach. Jednak jeżeli w organizacji ochronianych jest kilka obiektów, lub szczebel zarządzający ochroną jest wielozmianowy, wskazane jest aby istniał taki obieg informacji, spostrzeżeń i uwag, a w końcowym efekcie np. zmiana w procedurach.

6. Integracja czynnika ludzkiego z technologią.

Aktualnie, tak jak w życiu codziennym jak i w niemal każdym zawodzie na świecie istnieje trend gadżetów technologicznych, lobbowania coraz to nowych urządzeń technicznych mających wspomagać lub zastępować człowieka. Również taka sytuacja ma miejsce w ochronie infrastruktury krytycznej, czy też ogólnie w ochronie. Proces ten jest nie do uniknięcia, jednak aby w pełni urządzenia techniczne, nowinki technologiczne wykorzystywać w ochronie, proponuję zwrócić uwagę na problemy, z jakimi spotkałem się podczas organizowania i wykonywania usług związanych z ochroną:

- Zbyt duże zaufanie do techniki na poziomie zarządzającym wynikające z przeświadczenia, że wydaliśmy dużo pieniędzy na sprzęt, więc zrobiliśmy co trzeba.
- Brak przeszkolenia pracowników w obsłudze nowych technologii. Uważam, że lepsza jest starsza technologia ale prawidłowo obsługiwana, niż zaawansowana technologia w rękach, które nie potrafią się nią postugiwać.
- Zastosowanie technologii bardziej w celach dochodzeniowych niż prewencyjnych.
- Kosztowny serwis urządzeń, przyczynia się do pomijania przeglądów, aktualizacji oprogramowania i drobnych napraw, co w rzeczywistości przekłada się na nieprawidłowe działanie urządzeń. W większości przypadków następuje wtedy tzw. prawo Murphiego, jeden nieprawidłowo działający element systemu powoduje nieprawidłowości w następnych, co skutkuje niewydolnością systemu w momencie, kiedy jest najbardziej potrzebny.
- Bardzo często przy zakupie technologii, nie są zapewnione i zaplanowane środki na serwis.
- Brak odpowiedniej wiedzy technicznej na temat produktów, zbyt duże zaufanie do dostawców, a w konsekwencji, kupowanie drogich, nie sprawdzonych urządzeń, niejednokrotnie prototypów, które nie spełniają swojej funkcji, albo są łatwe do ominięcia przez przestępców.
- Brak świadomości, że na końcu każdego urządzenia istnieje jednak czynnik ludzki, kontrolujący jego pracę i interpretując sygnały i analizując sytuację to on podejmuje decyzje.

Moja propozycja to zadaniowe sporządzanie opisu potrzebnych urządzeń, jako przedmiotu zamówienia, unikanie wchodzenia w szczegóły techniczne, wykorzystywanie urządzeń produkowanych seryjnie, a nie prototypów. Jednak najważniejszy w tym technologicznym usprawnianiu pracy ochrony musi pozostać człowiek. Odpowiednio przeszkolony, posiadający predyspozycje do obsługi skomplikowanych urządzeń elektronicznych, cyklicznie trenujący różne warianty oraz kontrolowany. Nie zapewniając takich warunków mogą zdarzyć się takie sytuacje jak na jednym z portów lotniczych w naszym kraju. System kontroli bagażu na odprawie został

skontrolowany przez ULC. Mimo, że na wyposażeniu stanowiska do kontroli wnoszonych na pokład bagaży były najnowocześniejsze skanery, odpowiadające standardom światowym, osoby przeprowadzające audyt bez problemu przeszły kontrolę i przemyciły atrapy bomb na pokład samolotów. Problemem, nie były słabe czy też nie serwisowane urządzenia techniczne, tylko brak treningów i szkoleń personelu oraz umiejętności wykorzystania urządzeń i interpretacji danych, jakie dostarczały przez obsługującego kontrolera.

7. Podnoszenie poziomu świadczenia ochrony przez firmy zewnętrzne.

Infrastruktura o znaczeniu strategicznym, w której stosuję się do ochrony organizację zewnętrzną, powinna być ochraniać przez najlepsze firmy ochraniarskie. Jednak zgodnie z porządkiem prawnym w naszym kraju, w większości wypadków są to firmy wybierane w ramach przetargów, a co za tym idzie – o wyborze wykonawcy decyduje jak najniższa cena, a w bardzo niewielkim stopniu jego doświadczenie i poziom wykonywanych usług. Chcąc uniknąć sytuacji jaka ma miejsce aktualnie na wielu obiektach, czyli zatrudniania na bardzo niskich stawkach pracowników ochrony, na umowach śmieciowych, pracowników z orzeczeniem o niepełnosprawności lub w podeszłym wieku proponuję:

- Odpowiednie sporządzanie opisu przedmiotu zamówienia.
- Audyty bezpieczeństwa realizowane przez niezależne osoby lub szczebel zarządzający ds. ochrony infrastruktury.

Pierwszy pomysł pozwoli zatrudnić firmę z odpowiednim doświadczeniem i potencjałem ludzkim. Drugi zapewni prawidłowe realizowanie ochrony, według ustalonych standardów przez kompetentne osoby.

Wnioski

Menager zarządzający bezpieczeństwem infrastruktury krytycznej, chcący prawidłowo wykonywać swoje obowiązki musi działać wielotorowo. Pierwszą strefą jego działalności jest organizacja ochrony poprzez dobór odpowiednich ludzi i utrzymaniu ich zaangażowania i lojalności wobec pracodawcy, lub dobór odpowiedniej, spełniającej najwyższe standardy firmy ochraniarskiej w wyniku właściwej specyfikacji przetargu. Drugą zaś potrzebą jest zapewnienie odpowiednich kwalifikacji, szkoleń i treningów dla siebie oraz podległego personelu, jednak w takiej formie aby pracownik nie zwolnił się z pracy po uzyskaniu wysokich kwalifikacji zawodowych i nie zatrudnił się np. u konkurencji. Trzecim zagadnieniem jest odpowiedni poziom i częstotliwość audytów i kontroli, które z jednej strony pokażą niedociągnięcia, a z drugiej nie będą dezintegrowały działania całego systemu. Należy stopniowo wykorzystywać do tego siły własne, współpracujące służby porządkowe oraz firmy (audytorów) zewnętrzne. Czwarta strefa to zapobieganie brawurze, rutynie i nadużyciom przez podległych pracowników. Powinno się realizować te problemy poprzez: instruktarze, nadzór nad pracownikami, przestrzeganie procedur, treningi i szkolenia doskonalące, odpowiednią częstotliwość i długość dyżurów, rotacyjne zmiany stanowisk pracy oraz ćwiczenia polegające na współdziałaniu całego systemu ochrony. Piąta strefa mówi o tym, że należy też zbierać, analizować i przewidywać jakie skutki mogą wywołać informacje uzyskane od pracowników, służb porządkowych i instytucji zarządzania kryzysowego. Szósta strefa to odpowiedni dobór urządzeń technicznych, elektronicznych i informatycznych, wykorzystywanych do wspomagania systemu ochrony, zapewnienie ciągłego, niezbędnego szkolenia osób wykorzystujących takowe urządzenia podczas swojej pracy oraz weryfikacja ich umiejętności podczas audytów i kontroli. Siódma strefa to próba podniesienia poziomu ochrony infrastruktury krytycznej przez firmy zewnętrzne przy pomocy odpowiednio skonstruowanych umów, przetargów oraz nadzór nad ich wykonywaniem po przez kontrole i audyty

2. Temat: „Zagrozenie terrorem bombowym”

Niniejszy dokument zawiera zwięzłe informacje i wskazówki przydatne w wypadku zaistnienia zagrożenia spowodowanego podłożeniem w obiekcie chronionym urządzenia wybuchowego lub po otrzymaniu fałszywej informacji wymagającej czynności sprawdzających i współpracy z Policją

TERROR BOMBOWY

Tło - polityczne, ekonomiczne (sabotaż), ruchy ekologiczne, religijne, oraz kryminalne :

CELE TERRORU BOMBOWEGO

- Próba wpływu na decyzje polityczne państwa
- Próba wpływania na decyzje ekonomiczne przedsiębiorstwa
- Spowodowanie strat finansowych lub bankructwa
- Wymuszenia okupu
- Wyłudzenia odszkodowań,
- Zemsta (zabójstwa na zlecenie)
- Sprawcy chorzy psychicznie,
- Fałszywe alarmy w obiektach użyteczności publicznej (na każdym tle)

95% aktów terroru na świecie odbywa się z udziałem urządzeń wybuchowych (źródło Departament Stanu USA)

PRZYCZYNY STOSOWANIA MATERIAŁÓW WYBUCHOWYCH PRZEZ TERRORYSTÓW

- niski koszt
- łatwość pozyskania (kupno, odzysk z niewybuchów, amunicji, samodzielna produkcja – Internet jako źródło know-how)
- łatwość użycia (podłożenia i bezpiecznego oddalenia się sprawcy)
- możliwość łatwego ukrycia (zakamuflowania)
- mogą inicjować inne, korzystne z punktu widzenia sprawców zjawiska , tj. pożary, wybuchy wtórne , wywołanie paniki, psychozy
- duży efekt medialny
- anonimowość sprawców
- trudności procesowe (trudne i kosztowne śledztwo)

SPOSOBY UZYSKIWANIA INFORMACJI O PODŁOŻENIU URZĄDZENIA WYBUCHOWEGO

- Telefonicznie – instrukcja prowadzenia rozmowy
- Poczta elektroniczną
- Ogłoszenie w Internecie
- Listownie
- Bezpośrednie ujawnienie podejrzanego przedmiotu przez personel
- Metody operacyjne uprawnionych instytucji

SPOSÓB PROWADZENIA ROZMOWY ZE ZGŁASZAJĄCYM PODŁOŻENIE URZĄDZENIA WYBUCHOWEGO

W przypadku odebrania telefonu należy przede wszystkim zachować spokój , nie lekceważyć rozmówcy, rozmowę prowadzić uprzejmie i rzeczowo, w sposób nastawiony na zdobycie jak największej ilości informacji.

Pytania jakie zadajemy :

1. Kiedy bomba wybuchnie?
2. Gdzie jest bomba ?
3. Jak bomba wygląda?
4. Jakiego typu jest to bomba?
5. Co spowoduje wybuch bomby?
6. Dlaczego bomba została podłożona?
7. Skąd Pan/Pani dzwoni, gdzie Pan /Pani teraz jest?
8. Czy chce się Pan/Pani z kimś skontaktować?
9. Czy jest Pan/Pani konstruktorem bomby?
10. Inne pytania w celu maksymalnego wydłużenia rozmowy

NA CO ZWRACAĆ UWAGĘ I CO ZAPAMIĘTAĆ ?

- Dokładne słowa groźby
- Numer telefonu rozmówcy
- Głos dzwoniącego (np. spokojny, załamujący się, głośny , cichy, zakłócenia itd.)
- Odgłosy tła (ulica, biuro, muzyka itd.)
- Język dzwoniącego (kulturalny, wulgarny, obcy akcent, itd.)

Pod żadnym pozorem nie wolno lekceważyć ani ukrywać groźby zamachu bombowego !!! Sprawcy fałszywych alarmów mogą badać tą drogą sposoby działania i procedury oraz odkrywać luki w systemie zabezpieczeń, każde zgłoszenie winno być sprawdzone przez właściwą terenowo jednostkę Policji bądź przez jej inne wyspecjalizowane jednostki tj. Centralne Biuro Śledcze, Pododdział AT.

PODSTAWOWE POJĘCIA

- **Definicja wybuchu chemicznego**

Reakcja chemiczna zachodząca z bardzo dużą prędkością (dziesięciotysięczne części sekundy), z wytworzeniem dużej ilości silnie sprężonych i rozgrzanych gazów (ciśnienia rzędu kilkudziesięciu GPa i temperaturze kilku tysięcy stopni Celsjusza) , wywierających niszczycielski efekt na otoczenie, czemu towarzyszy silny huk i płomień.

- **Definicja materiału wybuchowego**

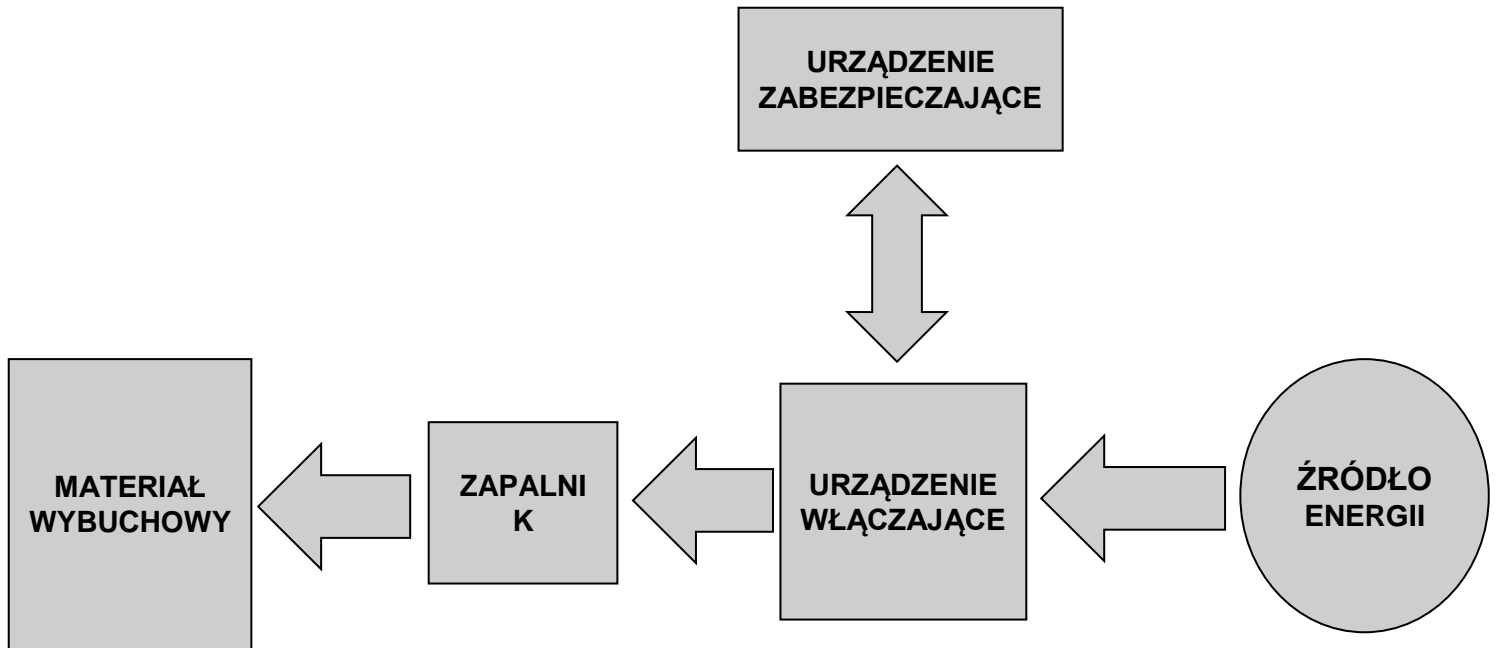
Związek chemiczny lub ich mieszanina zdolna pod wpływem bodźców zewnętrznych do gwałtownej przemiany chemicznej z wytworzeniem dużej ilości silnie rozgrzanych gazów o bardzo wysokim ciśnieniu. Rozróżniamy materiały wybuchowe inicjujące (używane w zapalnikach np. azydek ołowiu), materiały wybuchowe kruszące (stanowiące zasadniczy ładunek, np. trotyl), materiały wybuchowe miotające (stanowiące ładunek wyrzucający pocisk, np. proch nitrocelulozowy) oraz mieszaniny pirotechniczne (używane w galanterii pirotechnicznej czyli fajerwerkach).

W konstrukcji IED mogą być użyte wszystkie rodzaje powyższych materiałów, w różnych kombinacjach, zależnie od możliwości technicznych i logistycznych terrorystów.

- **Czynniki niszczące**

- fala nadciśnienia
- temperatura
- odłamkowanie obudowy oraz środowiska
- wstrząs sejsmiczny
- efekty wtórne np. pożar, zawalenie się konstrukcji

- **Definicja urządzenia wybuchowego (ang. IED- Improvised Explosive Device)**

URZĄDZENIE WŁĄCZAJĄCE

Powoduje podanie impulsu energii na zapalnik powodując jego detonację i spowodowanie wybuchu zasadniczego ładunku materiału wybuchowego, może ono działać na różne sposoby, np. na nacisk, na odciąg, zegar, na poruszenie, przechylenie, na światło (fotoelementy), może to być odpowiednio spreparowany telefon komórkowy lub wiele innych sposobów. Urządzeń włączających może być w jednym urządzeniu wybuchowym kilka, działających niezależnie od siebie.

URZĄDZENIA ZABEZPIELAJĄCE DLA SPRAWCY

Urządzenie wybuchowe może, ale nie musi być w nie wyposażone, pozwala ono sprawcy bezpiecznie je transportować, podłożyć i oddalić się, są to np.

- Przełączniki elektryczne
- Izolator umieszczony pomiędzy zaciskami obwodu elektrycznego
- Elementy opóźniające: lont prochowy, zegar, minutnik, reakcja chemiczna -np. rozpuszczania, w tych przypadkach urządzenia zabezpieczające są jednocześnie urządzeniami włączającymi

PODZIAŁ URZĄDZEŃ WYBUCHOWYCH ZE WZGLĘDU NA POCHODZENIE

- Typowe IED czyli samodiałowe, wytwarzane w całości sposobem domowym
- IED wykorzystujące etatowe (fabryczne) środki wybuchowe (wojskowe i przemysłowe)

PODZIAŁ URZĄDZEŃ WYBUCHOWYCH ZE WZGLĘDU NA SPOSÓB INICJOWANIA

- urządzenia pułapkowe (ang. 'booby traps')- wymagające określonej czynności ze strony potencjalnej ofiary;
- układy inicjowane przez sprawcę w wybranym przez niego momencie,
- urządzenia czasowe;

PODZIAŁ ZE WZGLĘDU NA UMIEJSCOWIENIE

- przenośne (niewielkie rozmiary, np. plecak),
- stałe (ich podłożenie wymaga czasu i dobrego kamuflażu ze względu na duże rozmiary),
- przesyłki pocztowe, kurierskie,
- samochody pułapki,
- zamachowcy samobójcy (osoby, pojazdy);

PODZIAŁ ZE WZGLĘDU NA SPOSÓB DZIAŁANIA

- niszczące działaniem fali uderzeniowej;
- obliczone na efekt odłamkowania;
- zapalające;
- chemiczne;
- biologiczne;
- promieniotwórcze;
- kombinowane

ZASADY BEZPIECZNEGO ZACHOWANIA

KIEDY PRZEDMIOT JEST PODEJRZANY ?

Nie ma jednoznacznej definicji ze względu na nieograniczoną inwencję konstruktorów IED, można uznać, że samo intuicyjne powzięcie podejrzenia powinno być podstawą do podjęcia czynności sprawdzających, a oto kilka wskazówek:

- obecność przedmiotu jest niczym nieuzasadniona w danym miejscu
- przedmiot wyróżnia się spośród innych tego samego typu
- położenie przedmiotu wskazuje na chęć dopasowania go do otoczenia
- przedmiotu nie było wcześniej w określonym miejscu
- przedmiot nosi ślady nieautoryzowanej ingerencji (np. próba przeróbki np. gaśnica)
- przedmiot jest oklejony taśmą izolacyjną
- widoczne są elementy obwodów elektrycznych (przewody, baterie, diody)
- rura zaślepiona z obydwu końców

ROZPOZNAWANIE PODEJRZANYCH PRZESYŁEK POCZTOWYCH , KURIERSKICH

- niekompletny adres, inne nieścisłości
- nieznaną nadawca
- nierównomiernie rozłożony ciężar
- nadmierna ilość znaczków
- tłuste plamy ,prześląkanie
- widoczne na zewnątrz końcówki przewodów elektrycznych
- adnotacje (np. aby dostarczyć przesyłkę konkretnej osobie)
- zbyt duża grubość przesyłki (listy)

SPOSOBY POSTĘPOWANIA Z PRZEDMIOTAMI PODEJRZANYMI

- Zawiadomienie wszystkich zainteresowanych podmiotów wg określonej procedury
- Podjęcie decyzji o i zorganizowanie ewakuacji
- Przewyciężenie ciekawości
- Skrócić czas przebywania w pobliżu do niezbędnego minimum
- Nie dotykać
- Nie przenosić w inne 'lepsze' miejsce
- Nie zbliżać się, nie nachylać się nad przedmiotem
- Nie obchodzić przedmiotu dookoła
- Nie grupować się w pobliżu przedmiotu
- Nie używać otwartego ognia
- Ograniczyć używanie telefonów komórkowych
- Nie używać flesza aparatu fotograficznego
- Nie włączać/wyłączać urządzeń elektrycznych jeśli jest to w pomieszczeniu
- Pamiętać o możliwości istnienia innych IED
- Oznaczyć miejsce i wycofać się tą samą trasą którą się przybyło na miejsce

TYPOWE MIEJSCA PODKŁADANIA URZADZEŃ WYBUCHOWYCH

- pojazdy
- toalety
- szatnie
- restauracje, stołówki
- studzienki kanalizacyjne
- przepusty drogowe
- systemy wentylacyjne
- śmietniki
- hydranty
- drzwi
- parapety
- bramy wjazdowe
- pomieszczenia obsługi klienta
- ciągi komunikacyjne
- w pobliżu ogrodzenia
- pobocza dróg
- newralgiczne miejsca infrastruktury (np. zbiorniki, rurociągi)

OGÓLNE ZASADY PROWADZENIA PRZESZUKANIA

W celu uniknięcia chaosu podczas poszukiwań należy je prowadzić w sposób zorganizowany

- utworzenie się grupy przeszukującej
- wyłonienie kierownika
- przydział zadań i odpowiedni do nich podział na zespoły
- ustalenie sposobu kontaktu między grupami/członkami zespołów
- ustalenie administratora/gospodarza obiektu/terenu
- unikanie dublowania sprawdzeń poprzez odpowiednie oznaczenia
- nade wszystko: unikanie wchodzenia 'na żywioł' pod presją okoliczności (przełożeni, media, pora dnia)
- zachowanie zasad bezpieczeństwa – priorytet
- w miarę możliwości oznaczenie miejsca podłożenia podejrzanego przedmiotu
- wycofanie zespołów poszukiwawczych po ujawnieniu pierwszego przedmiotu podejrzanego w ustalone wcześniej miejsce

TAKTYKA PROWADZENIA PRZESZUKANIA

- Przeszukanie prowadzi się od zewnątrz do wewnątrz, od dołu do góry zachowując ciągłość, można to robić dwójkami lub pojedynczo przy mniejszych pomieszczeniach
- Przy dużej liczbie pomieszczeń można te już sprawdzone oznaczać
- Pomieszczenie przeszukujemy w trzech umownych strefach przestrzeni
- Przeszukanie budynku powinno może zacząć się równocześnie w jego otoczeniu zewn. , ciągach komunikacyjnych , pokojach – w zależności od posiadanych sił.
- Sugerowany podział sił: 20%- teren zewnętrzny, 30%- ciągi komunikacyjne, 50%- pomieszczenia
- Sugerowany podział grupy na zespoły dwuosobowe
- W przypadku pojazdu przeszukujemy tylko jego otoczenie zewnętrzne, wewnątrz tylko wzrokowo i w miarę możliwości (nie dotyczy środków komunikacji publicznej)-
NIE OTWIERAMY POJAZDU
- Niezbędna jest łączność radiowa (także kontakt wzrokowy, werbalny) pomiędzy grupami przeszukującymi przy dużych obiektach.

ZASADY EWAKUACJI OBIEKTÓW

Decyzja o ewakuacji jest swego rodzaju ostatecznością ze względu na konieczność przerwania pracy , zatrzymania procesów technologicznych i wynikających stąd dużych strat materialnych, powinna być podjęta po weryfikacji zagrożenia przez pracowników produkcji i pracowników ochrony.

- Na podstawie decyzji administratora lub na wniosek Policji, samodzielna decyzja Policji
- Planowy przebieg poparty systematycznymi ćwiczeniami

- Ustalenie zapasowych miejsc ewakuacji na różnych kierunkach
- Wybór właściwego (zawsze od zagrożenia) kierunku ewakuacji
- Odpowiednie wykorzystanie np. ukształtowania terenu i innych osłon
- Sprawdzenie drogi ewakuacyjnej i miejsca zgrupowania ewakuowanych
- Zapewnienie środków technicznych koniecznych do sprawnego przeprowadzenia np. pojazdy, drabiny
- Wyznaczenie strefy bezpiecznej
- Przeciwdziałanie powstaniu paniki
- Ustalenie zakresu ewakuacji (całkowita, częściowa)

INSTRUKCJA ALARMOWA

- I. **ALARMOWANIE** : osoba która przyjęła zgłoszenie o podłożeniu urządzenia wybuchowego lub zauważyła w obiekcie przedmiot niewiadomego pochodzenia mogący być urządzeniem wybuchowym jest obowiązana o tym zawiadomić administratora obiektu wg ścisłej, wypracowanej wcześniej procedury, optymalnej dla danego zakładu.
Procedura zawiadamiania wraz z listą telefonów musi być znana wszystkim pracownikom.

Zawiadamiając Policję należy podać:

- treść rozmowy ze zgłaszającym (wg instrukcji)
- miejsce podłożenia i opis przedmiotu podejrzanego
- numer telefonu z którego prowadzona jest rozmowa z Policją
- swoje dane osobowe
- uzyskać potwierdzenie zgłoszenia od Policji

II. **AKCJA POSZUKIWAWCZA URZĄDZENIA WYBUCHOWEGO:**

- do czasu przybycia Policji akcją kieruje administrator a w czasie jego nieobecności osoba uprzednio upoważniona

-kierujący akcją zarządza, aby użytkownicy pomieszczeń dokonali sprawdzenia czy w tych pomieszczeniach znajdują się przedmioty których wcześniej nie było i nie wnieśli ich użytkownicy pomieszczeń, są widoczne ślady przemieszczania elementów wyposażenia, są zmiany w wyglądzie przedmiotów które przedtem w pomieszczeniu były (dźwięki mechanizmów zegarowych, świecące diody , przewody elektryczne itp.)

-kierujący akcją zarządza, aby pomieszczenia ogólnodostępne tj. korytarze, windy, klatki schodowe, hole, toalety, teren zewnętrzny, zostały sprawdzone przez pracowników ochrony.

-zlokalizowanych podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać, a o ich umiejscowieniu powiadomić administratora lub Policję

-należy zachować spokój aby nie dopuścić do przejawów paniki

-administrator podejmuje decyzję o ewakuacji i ewentualnie o zatrzymaniu procesów technologicznych

III. AKCJA ROZPOZNAWCZO-NEUTRALIZACYJNA ZLOKALIZOWANYCH URZĄDZEŃ WYBUCHOWYCH

- po przybyciu policjanta lub policyjnej grupy interwencyjnej, administrator powinien przekazać im wszelkie informacje dotyczące zdarzenia oraz wskazać miejsca lokalizacji podejrzanych przedmiotów i punktów newralgicznych w obiekcie , zapewnić asystę pracowników biegłych w procesie technologicznym

- policjant przejmuje kierowanie akcją, a administrator powinien udzielić mu wszechstronnej pomocy

-jeśli ewakuacja nie została przeprowadzona przed przybyciem Policji lub została przeprowadzona w niewystarczającym zakresie to na wniosek policjanta administrator podejmuje decyzję o ewakuacji

- identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanych przedmiotów oraz neutralizowaniem urządzeń wybuchowych zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane komórki Policji przy wykorzystaniu zaawansowanych środków technicznych

-policjant kierujący akcją po zakończeniu działań (obejmujących wtórne przeszukanie obiektu) przekazuje protokolarnie obiekt administratorowi

IV. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

-osobom przyjmującym zgłoszenie o podłożeniu urządzeń wybuchowych oraz administratorowi obiektu nie wolno lekceważyć żadnej informacji i każdorazowo powinni o tym powiadomić Policję (niezależnie od wyników własnych poszukiwań), która z urzędu dokonuje sprawdzenia wiarygodności każdego zgłoszenia

-administrator obiektu powinien na bieżąco organizować szkolenie personelu w zakresie niniejszej instrukcji oraz dysponować planami ewakuacji i planami architektonicznymi obiektu które w razie potrzeby udostępnia Policji

- administrator zapoznaje wszystkich pracowników z treścią niniejszej instrukcji

- administrator obiektu powinien podejmować wszelkie kroki zmierzające do fizycznej i technicznej ochrony obiektu minimalizujące możliwość podłożenia urządzeń wybuchowych w obiekcie

3. Temat : „Zamach terrorystyczny jako zagrożenie dla bezpieczeństwa funkcjonowania obiektów infrastruktury krytycznej”

Stanowiące już klasykę ww. stwierdzenie wydawać się może truizmem ale wcale nim nie jest. Analiza piramidy hierarchii ludzkich potrzeb przygotowana przez Maslowa jednoznacznie wskazuje rolę bezpieczeństwa jako drugiej w kolejności potrzeby niezbędnej każdemu z nas do prawidłowego funkcjonowania i rozwoju. Oczywiście każdy z nas ma swoją osobistą definicję bezpieczeństwa, stworzoną na własny użytek i adekwatną do własnej sytuacji i osobistych problemów.

Pojęcie „bezpieczeństwo” zrobiło w ostatnich latach oszałamiającą karierę „wkradając” się w każdą bez mała dziedzinę współczesnej rzeczywistości. Mówimy o bezpieczeństwie ekonomicznych, ekologicznym, zdrowotnym, publicznym i powszechnym, socjalnym.... Bezpieczeństwo człowieka, narodu, regionu jest problemem zawsze aktualnym i ponadczasowym. Dlatego, też kwestie bezpieczeństwa powinny być zawsze stawiane na jednym z pierwszych miejsc, powinny interesować każdego – ponieważ dotyczą nas wszystkich.

Pojęcie zamachu terrorystycznego.

Umyślne działanie osoby lub osób polegające na użyciu przemocy albo groźby jej użycia zmierzające do uzyskania efektu zastraszenia, w celu wymuszenia określonego zachowania się organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób.

Art.115 kk

Przestępstwo o charakterze terrorystycznym

§ 20. Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej - a także groźba popełnienia takiego czynu.

PRZESTĘPSTWA O CHARAKTERZE TERRORYSTYCZNYM

Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu

- Art. 163 kk – sprowadzenie zdarzenia zagrażającego życiu lub zdrowiu wielu osób mające postać m.in. „eksplozji materiałów wybuchowych lub łatwopalnych”
- Art. 166 kk – „Kto, stosując podstęp albo gwałt na osobie lub groźbę bezpośredniego użycia takiego gwałtu, przejmując kontrolę nad statkiem wodnym lub powietrznym...”
- Art. 167 kk - umieszczenie na statku wodnym lub powietrznym urządzenia lub substancji zagrażającej bezpieczeństwu osób lub mieniu znacznej wartości

Do najczęściej spotykanych rodzajów zamachów terrorystycznych zaliczamy:

- Zamach bombowy
- Atak „uzbrojonego szaleńca”
- Sytuacje zakładnicze

Najważniejsze skutki zamachu to:

- śmierć wielu osób, duża liczba osób rannych wskutek użycia przemocy;
- wywołanie efektu zastraszenia
- wymuszenie realizacji określonych celów (np. spełnienie żądań zamachowców)

Miejsca dokonywania zamachów terrorystycznych to przede wszystkim:

- Obiekty użyteczności publicznej
- Obiekty infrastruktury krytycznej
- Środki komunikacji
- Miejsca organizacji imprez masowych

Główne motywy działania zamachowców to:

- *polityczne* (np. przejęcie władzy, zmiana systemu politycznego, uzyskanie niepodległości, oderwanie części terytorium jakiegoś państwa, uwolnienie innych terrorystów, itp.);
- *ideologiczne* - pokazanie determinacji w niszczeniu wroga, zawładnięcie społeczeństwem i skupienie go wokół agresywnej ideologii (np. „święta wojna” fundamentalistów islamskich przeciw „zgniłemu Zachodowi”);
- *kryminalne*:

- *zdobycie samodzielnego obszaru władania - taki terror stosują mafie i grupy przestępcze, które chcą wyeliminować „konkurencję”;*
- *zastraszenie społeczności i poddanie swym wpływom lokalnej władzy i organów ścigania;*
- *zdobycie środków finansowych na prowadzenie działalności przestępczej (porwania dla okupu, napady rabunkowe, zmuszanie do płacenia „haraczu”);*
- *działanie „odwetowe” - grup przestępczych, osób fizycznych*
- *poczucie doznania krzywdy ze strony organu, instytucji lub konkretnych osób;*
- *dezorganizacja prawidłowego funkcjonowania instytucji lub organu państwa;*
- *wymuszenie określonego sposobu zachowania się (np. odstąpienia od czynności) przez pracowników, funkcjonariuszy danej instytucji;*

Do najważniejszych zadań policji w zakresie prowadzenia działań przeciwterrorystycznych należą przedsięwzięcia podejmowane w celu wykonania zadań w sytuacji kryzysowej spowodowanej zamachem terrorystycznym, które realizowane są następujących fazach prowadzone są w fazach:

- **zapobiegania** – prowadzenie rozpoznania przede wszystkim wśród osób mogących stanowić zagrożenie; przeciwdziałanie poprzez realizację zadań takich jak: odpowiednia dyslokacja służby patrolowej, ochrona osób, obiektów przedsięwzięć – potencjalnych celów ataku terrorystycznego;
- **przygotowania** – profilaktyka społeczna;
- **reagowania** – fizyczne zwalczanie terroryzmu (policyjne pododdziały AT) oraz prowadzenie działań, podczas zaistnienia ataku terrorystycznego;
- **odbudowy (ODTWARZANIA)** – działanie mające na celu przywrócenie stanu sprzed zaistnienia zamachu terrorystycznego.

Głównym celem działań Policji sytuacji zaistnienia zamachu terrorystycznego jest ochrona życia i zdrowia ludzkiego, co bezpośrednio wynika z **art. 1 ust. 2 Ustawy o Policji**, zgodnie z którym do podstawowych zadań Policji należą:

- 1) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- 2) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;

Zamach terrorystyczny...

– Co robić w sytuacji zagrożenia?

ZAMACH BOMBOWY

- **Nie lekceważ informacji o zagrożeniu „incydentem bombowym”**
- **Pamiętaj, że wybuch to sytuacja nagła i nieodwracalna**
- **Widzisz „bombę”?**
Niedobrze, ona „widzi” Ciebie,
jesteś w jej polu rażenia...

Główne zasady postępowania:

- Zachowaj spokój i zorientuj się jak bezpiecznie opuścić niebezpieczną strefę, ciekawość jest niebezpieczna - jak najszybciej oddal się z miejsca zagrożonego wybuchem
- Zawsze stosuj się do poleceń osób kierujących akcją ewakuacyjną lub ratowniczą
- Jeżeli nie podjęto działań zapobiegawczych powiadom stosowne służby
- Nigdy nie dotykaj podejrzanych przedmiotów niewiadomego pochodzenia pozostawionych bez opieki

SYTUACJA ZAKŁADNICZA

- **Zachowanie się w trakcie ataku (napadu):**
 - Nie się sprzeciwiać napastnikom - należy spokojnie i bez pośpiechu wykonywać ich polecenia (pamiętajmy, że ich celem nie jest zrobienie krzywdy ludziom)
 - Zawsze należy przyjmować założenie, że broń w rękach napastnika jest bronią ostrą
 - Nie grajmy bohaterów i nie bawmy się w negocjatorów! Bandyci są zdeterminowani, ale i przestraszeni, bo działają pod presją. Jeśli będziemy próbować np. obezwładnić jednego napastnika, drugi może zacząć strzelać
 - Strzały!!! - Nie należy uciekać!
 - Natychmiast Padnij na ziemię i ostoń głowę rękoma!

- *Należy wiedzieć, że kiedy leżysz, nie jesteś na linii strzału. Kiedy masz ręce na głowie, bandyci widzą, że nie jesteś niebezpieczny i nie będą do ciebie strzelać.*
- *Nie należy kłaść się z rozrzuconymi rękami, bo uciekający ludzie mogą je połamać.*

„Zbieranie informacji”

- *Dyskretna obserwacja (starać się zapamiętać wygląd sprawców, ich cechy charakterystyczne, ubiór jakiego rodzaju broni używają, pojazd którym mogli się poruszać, itp.).*
- *Zwracanie uwagi na szczegóły (wsluchajmy się w to co mówią między sobą, jeżeli jesteśmy w stanie)*
- *Nie należy im utrudniać ucieczki!*
- *Po ich wyjściu nie powinno się rozmawiać. Wszelkie opowieści i wrażenia należy zachować dla policji. W przeciwnym razie wszystko, co zapamiętaliśmy, pomiesza się z tym, na co zwrócili uwagę inni.*

Sposób postępowania w trakcie wejścia grupy szturmowej jednostki AT

- *Natychmiast położyć się na ziemię!*
- *Nie wykonywać żadnych gwałtownych ruchów!*
- *Nie uciekać i nie histeryzować!*
- *Najlepiej założyć ręce na głowę.*
- *Pod żadnym pozorem nie próbować „pomagać” interweniującym policjantom i nie próbować obezwładniać napastników!*
- *Bezwzględnie wykonywać polecenia interweniujących policjantów!*
- *Jeśli masz broń, pod żadnym pozorem nie wyciągaj jej! Dla policjantów cywil, który stoi z bronią w ręku na miejscu strzelaniny, jest bandytą.*

**Podsumowując wszystkie zasady zachowania się
należy zwrócić uwagę przede wszystkim na:**

- *„Chłodny umysł”*
- *Poważne traktowanie zagrożenia*
- *Spokój i opanowanie*
- *Bezwzględne stosować się do poleceń interweniujących policjantów*

4. Temat: „Plan ochrony infrastruktury krytycznej”

I. Przygotowywanie Planów Ochrony Infrastruktury Krytycznej.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej w § 4 ust. 1 pkt 1c nakazuje uzgodnienie planu “w zakresie go dotyczącym” z właściwym terytorialnie komendantem wojewódzkim Policji.

Oznacza to, że w planie ochrony IK muszą znaleźć się informacje będące w zainteresowaniu Policji.

Opracowane przez autorów planu procedury mogą również przewidywać udział właściwej miejscowo jednostki Policji w rozwiązaniu sytuacji kryzysowej na każdym jej etapie (fazie).

II. Zagadnienia Planu Ochrony IK istotne z punktu widzenia Policji.

Analiza opracowanych przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa wskazówek do opracowania planów ochrony IK pozwoliła na wyłonienie zagadnień, na które należy zwrócić uwagę – z punktu widzenia Policji.

- **Punkt 3 a)** planu wymaga opisanie zagrożeń mających wpływ na obiekt infrastruktury krytycznej.

W tej części poza zagrożeniami zdefiniowanymi przez piszącego plan należy uwzględnić także dane będące w posiadaniu Policji. Skąd Policja ma takie dane? – z analizy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

- Zarządzenie Nr 494 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 maja 2004 r. ([Dz.Urz.KGP 04.8.33](#)) w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową, określa metody i formy wykonywania zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego przez policjantów pełniących służbę patrolową z wyłączeniem służby pełnionej przez policjantów na drogach, morzu terytorialnym, morskich wodach wewnętrznych i wodach śródlądowych oraz na pokładach statków powietrznych.

- Zgodnie z § 6 wspomnianego zarządzenia policjant odpowiedzialny za organizację służby patrolowej realizuje w szczególności następujące zadania:

- 1) sporządza analizę stanu bezpieczeństwa i porządku na potrzeby dyslokacji służby wykorzystując informacje przekazywane z komórek realizujących czynności operacyjno-rozpoznawcze, od kierowników komórek służby prewencyjnej, a także pochodzące z innych źródeł, w tym ze środków masowego przekazu, od władz samorządowych i społeczności lokalnych;**

- 2) **określa rejony zagrożenia, miejsca zagrożone, trasy patrolowe w celu odpowiedniego dostosowania i rozmieszczenia sił i środków oraz podejmowanych działań do przewidywanego w określonym miejscu i czasie zagrożenia;**
- 3) wyznacza zadania doraźne w zakresie służby patrolowej;
- 4) inspiruje jednostki podporządkowane i właściwe komórki organizacyjne do podejmowania przedsięwzięć mających wpływ na wzrost poczucia bezpieczeństwa obywateli;
- 5) **na bieżąco monitoruje stan zagrożenia przestępstwami, wykroczeniami i innymi zjawiskami negatywnymi społecznie;**
- 6) opracowuje regulamin pełnienia służby patrolowej na posterunku;
- 7) sporządza plan dyslokacji służby **to znaczy tak planuje w czasie i miejscu pełnienia służby patrolowej, aby objąć nią wszystkie obiekty zagrożone.**
- 8) **planuje rozmieszczenie policjantów komórek interwencyjnych w taki sposób, aby w razie potrzeby można było w maksymalnie krótkim czasie skoncentrować wszystkie patrole w jednym miejscu i przenieść je w miejsce zdarzenia lub interwencji.**

➤ Według § 12. 1. cytowanego zarządzenia, analiza stanu bezpieczeństwa i porządku na potrzeby dyslokacji służby patrolowej powinna opierać się na ocenie i monitorowaniu poszczególnych czynników mających wpływ na ten stan, w tym:

- 1) ilości oraz rodzaju zaistniałych przestępstw i wykroczeń;
- 2) miejsca i czasu popełnionych przestępstw i wykroczeń;
- 3) sposobu działania sprawców;
- 4) okoliczności i warunków sprzyjających dokonywaniu przestępstw i wykroczeń;
- 5) rozpoznania dokonanego przez służby Policji;
- 6) prawidłowości dotychczasowego rozmieszczenia sił i środków oraz ich efektywności;
- 7) rozpoznania obiektów strzeżonych istotnych ze względu na ważny interes społeczny oraz bezpieczeństwo publiczne;
- 8) bieżących i okresowych informacji na temat poziomu poczucia bezpieczeństwa, opartych na opiniach lokalnych społeczności.

2. Analiza stanu bezpieczeństwa i porządku, powinna zawierać opis przewidywanych zagrożeń oraz wskazanie celu jaki należy uzyskać pełniąc służbę i taktyki działania patroli policyjnych w wyznaczonym rejonie.

Organizacja pełnienia służby patrolowej w oparciu o rejony zagrożenia, miejsca zagrożone, rejony służbowe dzielnicowych oraz inne wskazane rejony, polega w szczególności na:

- 1) obejmowaniu patrolowaniem wybranych rejonów i miejsc tego typu oraz dostosowaniu do nich form i taktyki pełnienia służby;

- 2) koordynowaniu i dostosowywaniu liczby policjantów kierowanych do służby patrolowej do istniejącego stanu zagrożenia w określonym czasie i wskazanych miejscach;
- 3) kierowaniu do poszczególnych miejsc i rejonów, w miarę możliwości, tych samych policjantów;
- 4) współpracy, ze strażami miejskimi/gminnymi, Żandarmerią Wojskową, Strażą Graniczną, Strażą Ochrony Kolei i innymi podmiotami powołanymi do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku, w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach i porozumieniach.

Widać stąd, że kierownik właściwej miejscowo komórki organizacyjnej Policji ma niezbędne narzędzia do pełnego określenia zagrożeń kryminalnych mogących mieć wpływ na funkcjonowanie obiektów lub systemów infrastruktury krytycznej. Ma także narzędzia do przeciwdziałania tak zdefiniowanym zagrożeniom.

Reasumując temat określenia zagrożeń, a następnie reakcji Policji na te zagrożenia stwierdzić należy, że Policja kierować będzie patrole w rejon obiektów infrastruktury krytycznej wtedy, gdy z analizy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego będzie wynikało, że jest to niezbędne.

Taki sposób działania dotyczył będzie każdej fazy kryzysu oraz każdego stopnia alarmowania.

➤ Punkt 3d wskazówek do opracowania planów określa zasoby właściwych terytorialnie organów, możliwych do wykorzystania w celu ochrony infrastruktury krytycznej.

Zanim administrator obiektu IK wystąpi o określenie możliwych do wykorzystania sił i środków Policji musi sam określić czym dysponuje. Istotną w kwestii określenia zaangażowania Policji w ochronę obiektu będzie informacja zarówno co do wykorzystywanych pracowników ochrony, jak i posiadanych zasobów materiałowych, np. samochody oraz informacyjnych, np. system alarmowania Policji, systemy napadowe, itp., a także np. porozumienia z właściwą miejscowo jednostką Policji w zakresie pomocy w razie kryzysu.

Nadmienić należy, że zwracając się o informację o zasobach Policji należy podać własne zasoby w **każdej z czterech faz kryzysu: codziennej działalności, możliwości wystąpienia zagrożenia, wystąpienia zagrożenia oraz likwidacji skutków i odbudowy.**

Policja, jako organ odpowiedzialny za zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego dysponuje takimi środkami, które pozwolą jej na opanowanie sytuacji w każdych warunkach. Istnieje tu zasada, że im większe siły, tym wyżej usytuowany w hierarchii decydent. Na przykład: o użyciu policjantów Oddziałów Prewencji decydować będzie Komendant Wojewódzki Policji, szkół policyjnych – Komendant Główny Policji. Dane uzyskane z analizy własnych – operatora obiektu IK – zasobów pozwolą na optymalizację możliwych do wykorzystania w ochronie obiektów zasobów Policji.

Nie znaczy to jednak, że Policja wykonywać będzie zadania ochronne lub obronne za powołane w tym celu firmy (SUFO).

➤ Punkt 4 a) “zasadnicze warianty działania w sytuacji zagrożenia lub zakłócenia funkcjonowania infrastruktury krytycznej” zawierać będzie procedury postępowania w każdym zdefiniowanym wcześniej zagrożeniu.

Zgodnie ze wskazówkami Rządowego Centrum Bezpieczeństwa procedura taka powinna zawierać między innymi:

- opis organizacji i miejsce pracy ewentualnego sztabu kryzysowego

Należy przy tym pamiętać, aby w czasie reagowania na zdarzenia o charakterze kryminalnym, terrorystycznym, lub zdarzeniu o znamionach katastrofy, klęski, itp. zapewnić miejsce w sztabie dla delegowanego tam policjanta,

- schematy powiadamiania, informowania, alarmowania służb i instytucji zewnętrznych (w tym tryb pozyskiwania wsparcia zewnętrznego)

Tu pamiętać o ewentualnych systemach powiadamiania napadowego,

- wskazanie potrzeb ludzkich, materiałowych, informacyjnych i finansowych niezbędnych w danej procedurze

W tym wyspecjalizowanych sił i środków Policji.

➤ W punkcie 5b “zasady współpracy z właściwymi miejscowo organami administracji publicznej” autor projektu planu ochrony IK chce, aby po skontaktowaniu się z właściwą jednostką Policji opisać sposób **wymiany** informacji ważnych z punktu widzenia ochrony IK dla **obydwu zainteresowanych stron**.

➤ Istotnym z punktu widzenia Policji będzie punkt związany z działaniem w warunkach zagrożenia atakiem terrorystycznym, w każdym ze stopni alarmowych. Policja w każdym z planów zarządzania kryzysowego będzie organem wiodącym w procesie reagowania na zagrożenie terrorystyczne.

Zasadnym byłoby zapoznanie się z harmonogramem czynności po wprowadzeniu poszczególnych stopni alarmowych, ponieważ Prezes Rady Ministrów nałożył na Policję szereg zadań, których prawidłowa realizacji nie będzie możliwa bez współpracy z administratorem IK.

Na przykład zadania Policji o treści:

- zintensyfikować działania prewencyjne i rozpoznawcze, które należy prowadzić we współdziałaniu z pozostałymi służbami państwowymi oraz innymi organizacjami, podmiotami lub instytucjami, w szczególności w odniesieniu do znajdujących się na terenie ich działania obiektów i urzędzeń ważnych dla obronności, **interesu gospodarczego państwa, bezpieczeństwa publicznego i innych ważnych interesów państwa**, a także dużych skupisk ludzkich,

- wzmocnić zewnętrzną ochronę przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych, portów lotniczych **i innych ważnych obiektów publicznych**, w szczególności obiektów komunikacji publicznej, w porozumieniu z innymi zobowiązanymi do ich ochrony podmiotami,
- prowadzić intensywne rozpoznanie zagrożeń w odniesieniu do znajdujących się na terenie ich **działania obiektów i urzędzeń ważnych dla obronności, interesu gospodarczego państwa, bezpieczeństwa publicznego i innych ważnych interesów państwa - w tym infrastruktury krytycznej**
- **sprawdzić systemy ochrony obiektów ochraniających przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne.**

Opracowując sposób wspólnego z Policją ćwiczenia planów należy wziąć pod uwagę, aby w ramach planowanych szkoleń, stosować możliwie realistyczne techniki symulacji zagrożeń oraz ćwiczyć współdziałanie z innymi służbami państwowymi oraz innymi organizacjami, podmiotami lub instytucjami, wykonującymi zadania w zakresie ochrony życia i zdrowia ludzi oraz bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego.

5. Temat: „Szkolenie w zakresie negocjacji w sytuacjach kryzysowych”

Funkcjonowanie negocjatorów w Polsce ma bardzo krótką historię. W 1990 roku powstała pierwsza sekcja negocjacyjna w strukturze Wydziału Antyterrorystycznego Komendy Stołecznej Policji. Policjanci tej Sekcji Negocjacyjnej uczestniczyli w prowadzeniu negocjacji ze sprawcami różnych sytuacji kryzysowych. Zadanie to realizowali głównie w oparciu o własne doświadczenie i wycucie, bowiem w tym czasie nie istniał system negocjacji policyjnych opartych na przepisach prawa i specjalistycznych szkoleniach. Na terenie kraju sytuacja w kwestii profesjonalnych negocjatorów była wręcz tragiczna, negocjacje prowadziły osoby nieprzygotowane a styl ich przebiegu przypominał sceny z filmów akcji typu „Bрудny Harry”.

Pierwszym istotnym przyczynkiem do stworzenia systemu negocjacji policyjnych, była inicjatywa ze strony Stanów Zjednoczonych, by w ramach Programu Pomocy Antyterrorystycznej Departamentu Stanu przeszkolić kandydatów na negocjatorów z Polski. Szkolenie takie zostało przeprowadzone w 1994 roku w Akademii Policji w Baton Rouge – Stan Luizjana¹. Polskę na tym szkoleniu reprezentowały kilkoosobowe grupy z następujących jednostek organizacyjnych: Komenda Główna Policji, Urząd Ochrony Państwa, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Straży Granicznej, Grupa Reagowania Obronno- Mobilnego, Służba Więzienna. Autor artykułu osobiście uczestniczył w tym szkoleniu i był współtwórcą polskiego systemu negocjacji policyjnych.

Zajęcia na kursie dla negocjatorów prowadzili doświadczeni negocjatorzy z Federalnego Biura Śledczego /FBI/. Zajęcia prowadzone były w różnych porach dnia, także w godzinach nocnych. Uczestnicy nabywali wiedzę teoretyczną a następnie prowadzili negocjacje z różnego rodzaju sprawcami sytuacji kryzysowych. Uwieńczeniem szkolenia były bardzo męczące dwudniowe negocjacje ze sprawcami wzięcia zakładników.

Po powrocie do kraju, tylko negocjatorzy z Komendy Głównej Policji podjęli działania w celu stworzenia systemu negocjacji policyjnych. W 1994 roku Komendant Główny Policji wydał Decyzję Nr 86/94 w sprawie powołania Zespołu programowo-metodycznego ds. negocjacji policyjnych. Po opracowaniu programu kursu negocjatorów policyjnych i przeprowadzeniu kursu pilotażowego rozpoczął się proces szkolenia. Szkoleniem objęci zostali wytypowani przez poszczególne Komendy Wojewódzkie Policji kandydaci na negocjatorów, którzy spełniali określone warunki takie jak: odporność na stres, umiejętność opanowania swoich emocji, łatwość nawiązania kontaktu, doświadczenie zawodowe a najistotniejszym było dobrowolne podjęcie się roli negocjatora policyjnego.

O uczestnictwie w kursie decydowały też wyniki testu psychologicznego w zakresie profilu negocjatora.

Z uwagi na fakt, że sytuacje kryzysowe mają niekiedy miejsce na obszarach podległych jurysdykcji innych podmiotów niż Policja, na wnioski kierownictwa tych instytucji Komendant Główny Policji podjął decyzję o uczestnictwie w szkoleniach dla negocjatorów, wytypowanych osób z tych instytucji. W kursach negocjacji oprócz policjantów, uczestniczyli przedstawiciele: Straży Granicznej, Służby Więziennej, Żandarmerii Wojskowej, konsultanci ds. psychologicznych dowódców jednostek wojskowych, Grupy Reagowania Obronno-Mobilnego, Państwowej Straży Pożarnej. Do roku 2003 w specjalistycznych kursach dla negocjatorów wzięło udział około 500 osób, głównie z Policji.

Specjalistyczne kursy z zakresu podstaw negocjacji zorganizowano dla dowódców operacji/akcji policyjnych, uczestnikami byli komendanci wojewódzcy policji, komendanci powiatowi policji, komendanci miejscy policji, komendanci komisariatów policji i ich zastępcy.

¹ Autor jako uczestnik szeregu szkoleń antyterrorystycznych zagranicznych i współtwórca polskiego systemu negocjacji policyjnych przedstawia swoje osobiste relacje dotyczące negocjacji policyjnych.

Celem tych kursów było uświadomienie kierownictwa jednostek organizacyjnych Policji, o możliwości wykorzystania narzędzia, jakim są negocjatorzy w zakresie rozwiązywania sytuacji kryzysowych przy minimalizowaniu potrzeby użycia siły.

Próba rozwiązywania sytuacji kryzysowej poprzez negocjacje należy do standardów stosowanych przez siły policyjne i organy bezpieczeństwa państw Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych.

Amerykańska agencja „Randa” przeprowadziła badania, z których wynika, iż na 1000 zakładników, którzy zginęli w różnych sytuacjach kryzysowych na całym świecie, aż 780 zginęło w czasie szturmów przeprowadzonych przez pododdziały antyterrorystyczne. Tragiczną i bolesną ilustracją tych badań stanowi przypadek taktycznej operacji uwolnienia zakładników przez jednostkę antyterrorystyczną „Alfa” w moskiewskim teatrze „Na Dubrowce”. W wyniku użycia przez antyterrorystów gazu obojętnego, zginęło wówczas przeszło 100 osób.

Rozwiązywanie sytuacji kryzysowej poprzez proces negocjacji buduje pozytywny wizerunek policji, zwiększa jej autorytet i zaufanie społeczne. Rozwiązywanie siłowe jest niekiedy konieczne i niezbędne, szczególnie w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia zakładników, jednocześnie wiąże się ono z nieodwracalnymi skutkami. Życie i zdrowie tracą nie tylko przestępcy i terroryści, ale dotyczy to również zakładników, policjantów i osób postronnych².

Na podstawie Zarządzenia nr 4/02 z dnia 26 marca 2002 roku Komendanta Głównego Policji w sprawie form i metod wykonywania negocjacji policyjnych oraz Decyzji Komendantów Wojewódzkich Policji stanowiących realizację dyspozycji tego zarządzenia, utworzono Nieetatowe Zespoły Negocjatorów Policyjnych przy KWP. W ich skład weszli policjanci-negocjatorzy oraz pełniący rolę Koordynatora Wojewódzkiego ds. Negocjacji pracownik Sztabu KWP. Zespoły otrzymały wsparcie w postaci specjalnie przeszkolonych konsultantów-psychologów z Zespołów Psychologów Komend Wojewódzkich Policji.

Zespoły zostały powołane w celu rozwiązywania trudnych sytuacji kryzysowych, niosących zagrożenie życia, a których rozwiązanie innymi metodami wiąże się z wysokim ryzykiem. Jest to ciągle nowe (mimo kilku lat funkcjonowania), alternatywne „narzędzie” w rękach Policji i innych instytucji. Negocjatorzy nie zastąpią wyspecjalizowanych oddziałów antyterrorystycznych. Istnienie i współdziałanie tych formacji jest niezbędne, a korzystanie z obu opcji równoległe, daje osobom odpowiedzialnym za rozwiązywanie sytuacji kryzysowej szersze spektrum możliwości i ułatwia podejmowanie decyzji.

Zasady działania i dotychczasowe wyniki

Negocjatorzy uczestniczą w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, które można podzielić na trzy ogólne kategorie³:

- wzięcie i przetrzymywanie zakładników lub uprowadzenia osób dla okupu,
- manifestowanie prób samobójczych,
- groźba użycia ładunków wybuchowych lub innych niebezpiecznych materiałów.

Jak wynika ze statystyk, liczba tego typu incydentów w kraju stale rośnie. Sytuacja taka w powiązaniu z nasilającym się zagrożeniem terrorystycznym i terrorem kryminalnym, w pełni uzasadnia istnienie i potrzebę rozwoju zespołów negocjatorów w Komendach Wojewódzkich Policji.

Negocjatorzy rozwiązując sytuacje kryzysowe działają według jasno określonych zasad

² K. Jałoszyński, Współczesny..., s. 131-133.

³ Zarządzenie Komendanta Głównego Policji nr 4 z dnia 26 marca 2003 r. w sprawie form i metod wykonywania negocjacji policyjnych. K. Lidel, P. Piasecka, Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych, Warszawa 2007, s. 56-57.

i procedur, zgodnych ze standardami przyjętymi zarówno w innych krajach Europy, jak też w Stanach Zjednoczonych. Doskonaląc swoje umiejętności, negocjatorzy czerpią najwięcej z doświadczeń agentów Federalnego Biura Śledczego (FBI) oraz Policji: brytyjskiej, niemieckiej, hiszpańskiej, francuskiej. Zgodnie z przyjętymi zasadami, negocjatorzy przy rozwiązaniu incydentu zawsze działają w minimum 3-osobowym zespole, a w zależności od stopnia komplikacji i długotrwałości prowadzonych działań, zespół powinien składać się z pięciu i więcej osób. Jedynie podczas incydentów dotyczących manifestowanych prób samobójczych, gdzie pierwszorzędne znaczenie ma czas dotarcia na miejsce i jak najszybsze podjęcie rozmów, dopuszcza się działanie zespołu w składzie dwóch negocjatorów. Decyzję o podjęciu negocjacji, a także o ich zakończeniu lub przerwaniu zawsze podejmuje dowódca akcji lub operacji policyjnej. Negocjatorzy nie dowodzą, choć często służą dowódcom radą i sugerują rozwiązania.

Można zauważyć, że prawie wszystkie incydenty w których użyto negocjatorów, zakończyły się sukcesem sił policyjnych, a dzięki profesjonalnemu działaniu żaden z uczestników nie odniósł poważniejszych obrażeń. W kraju notuje się średnio około 160 incydentów rocznie, w których akcjach i operacjach w ich rozwiązaniu uczestniczyli negocjatorzy i utrzymuje się tendencja wzrostu ilości sytuacji kryzysowych. Ponadto, z uwagi na nowe zadania stawiane przed policją przez zmieniającą się rzeczywistość oraz rosnącą świadomość na temat negocjacji policyjnych, wśród kadry dowódczej, negocjatorzy coraz częściej wykorzystywani są przy działaniach związanych z zatrzymywaniem szczególnie niebezpiecznych przestępców oraz podczas zabezpieczania protestów społecznych i imprez masowych.

3.2.2. Szkolenie i rozwój negocjatorów

Osiągnięcie wysokiego stopnia profesjonalizmu, pozwalającego na uzyskanie dobrych wyników, wymaga ciągłego samodoskonalenia i systematycznych szkoleń. Wszyscy negocjatorzy przeszli program szkolenia identyczny w treści z kursem negocjatorów FBI, a także szkolenie w zakresie Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych. Ponadto, raz w roku uczestniczą w organizowanych przez Komendę Główną Policji kursach doskonalących. Jest to niezbędne minimum, aby utrzymać właściwy poziom umiejętności negocjacyjnych. Cała reszta to wynik samodoskonalenia, polegającego na uczestnictwie w cywilnych kursach tematycznych, analizie literatury fachowej i ciągłym ćwiczeniu technik negocjacji. Dzięki takiemu przygotowaniu, na miejscu rozwiązywania sytuacji kryzysowej, można działać sprawnie i skutecznie.

Trudności i problemy

Wszyscy negocjatorzy wykonują swoje zadania nieetatowo. Na co dzień w swoich macierzystych jednostkach pełnią służbę, wykonując obowiązki bez żadnych ulg wynikających z funkcji negocjatora. Utrzymanie wysokiego stopnia profesjonalizmu wymaga dostępu do literatury fachowej i uczestniczenia w komercyjnych kursach, co pociąga za sobą określone koszty. Wymaga też dużej ilości czasu, jaki trzeba poświęcić na samokształcenie. Brak uregulowań prawnych w tym zakresie nie pozwala na rekompensowanie negocjatorom ponoszonych przez nich nakładów i poświęconego czasu wolnego. Fakt, iż negocjatorzy, mimo tych problemów stale doskonalą swoje umiejętności, a Nietatowe Zespoły Negocjacyjne KWP odznaczają się dużą mobilnością i skutecznością – wynika jedynie z pełnego zaangażowania i pasji, jaką jest dla nich ta nowa forma działań policji. Przedłużanie jednak czasu trwania takiego stanu rodzi szereg niebezpieczeństw. Pasja i pokłady zaangażowania nie są niewyczerpalne. Jeśli przez dłuższy czas nie napotykają uznania i zrozumienia, z czasem słabną i wyczerpują się. Przeciąganie takiej sytuacji ponad miarę rodzi atmosferę braku perspektyw, co może być powodem odchodzenia z negocjacji wartościowych specjalistów. W efekcie zrodzi to konieczność szkolenia od podstaw nowych ludzi,

a proces budowy zespołów trzeba będzie rozpocząć od nowa.

Kolejny problem stanowi brak umiejscowienia nieetatowych negocjatorów w strukturach komendy. Z formalnego punktu widzenia zespół znajduje się w Sztapie Policji KWP, a za organizację pracy i zaplecze logistyczne odpowiada Naczelnik Sztabu Policji. Gromadzeniem dokumentacji, planowaniem i organizacją szkoleń zajmuje się Wojewódzki Koordynator ds. Negocjacji Policyjnych, będący etatowym pracownikiem Sztabu Policji Komendy Wojewódzkiej Policji. Przed zespołem i koordynatorem stoi wiele zadań, gdyż poza prowadzeniem negocjacji istnieje pilna potrzeba cyklicznego szkolenia w odpowiednim zakresie poszczególnych grup policjantów:

- dowódców akcji i operacji policyjnych (komendantów i naczelników jednostek terenowych), w zakresie informacji nt. zasad wykorzystania zespołu i płynących z tego faktu możliwości,
- służb dyżurnych KPP i KMP w zakresie procedur powiadamiania zespołu, zapewnienia środków transportu i dokumentowania incydentu,
- policjantów służb interwencyjnych i kryminalnych w zakresie sposobu postępowania na miejscu incydentu do chwili przybycia negocjatorów.

PODSTAWOWE DEFINICJE

TERRORYZM

- nielegalne użycie lub groźba użycia przemocy przeciwko osobom lub mieniu dla osiągnięcia ekonomicznych, politycznych lub społecznych celów.

SYTUACJA

- wszelkie zachowania osób zagrażająca życiu, zdrowiu ludzi lub mieniu.

KRYZYSOWA

SPRAWCA SYTUACJI KRYZYSOWEJ

- osoba lub osoby usiłujące uzyskać władzę, uznanie, wpływ, korzyści materialne stosując przemoc psychiczną lub fizyczną.

ZAKŁADNIK

- osoba zatrzymana jako zabezpieczenie dla realizacji pewnych żądań.

NEGOCJACJE

- proces komunikacji mającej na celu rozwiązanie sytuacji kryzysowej.

SZTAB DOWÓDCY OPERACJI

- grupa osób z różnych pionów służby zajmująca się koordynacją działań zmierzających do osiągnięcia wspólnego celu podczas sytuacji kryzysowej.

TYPY SPRAWCÓW SYTUACJI KRYZYSOWEJ:

CHORZY PSYCHICZNIE - SCHIZOFRENIA PARANOIDALNA

Objawy tzw. osiowe:

1. Autyzm - przewaga zainteresowania swoimi wewnętrznymi przeżyciami, postępująca utrata kontaktu ze światem zewnętrznym.

Chory żyje swoimi pragnieniami i lękami, swoją wyobraźnią, nie dzieli się z otoczeniem treściami swych przeżyć dlatego m.in. staje się dla otoczenia coraz bardziej niezrozumiały. Otoczenie odnosi się do takiej osoby coraz bardziej krytycznie i z dezaprobatą, w konsekwencji rani to godność chorego i skłania do odsunięcia od otoczenia i zamknięcia w sobie. (Mechanizm błędnego koła) Autyzm to zaburzenie komunikacji międzyludzkiej.

2. Zmiany w sferze uczuć m.in. może wystąpić obniżenie lub raczej rozczepienie uczuciowości wyższej, często jej zubożenie. Komunikacja z chorym jest powierzchowna. Próba wdarcia się w przeżycia chorego lub wciągnięcia go w jakieś działanie lub kontakt powoduje jego opór lub gniew.
3. Tzw. rozczepienie osobowości (efektem może być rozpad struktury osobowości) - dotyczy większości lub wszystkich aspektów struktury osobowości.

Współzycie jednostki ze środowiskiem ulega zakłóceniu, czynności i reakcje uczuciowe nie są dopasowane do rzeczywistości. Rozczepienie osobowości może spowodować zaburzenia toku i treści myślenia (np. rozkojarzenie myśli, trudności w konstruowaniu logicznych zdań, neologizmy, dziwaczne sformułowania np. czyniłem zwierzętonakarmialność domową - karmiłem zwierzęta domowe).

W różnych przypadkach schizofrenii objawy te występują z różnym nasileniem. Schizofrenię paranoidalną cechuje m.in. to, że składa się na nią proces schizofreniczny i zespół paranoidalny. Ta postać kliniczna schizofrenii jest najczęstsza. Nad innymi objawami dominują omamy i urojenia.

✓ Omamy:

1. spostrzeżenia (lub wrażenia), powstające bez bodźców działających z zewnątrz,
2. rzutowane na zewnątrz,
3. towarzyszy im poczucie realności.

(Omamy słuchowe, wzrokowe, dotykowe, smakowe, węchowe, oddziaływania organizmu w schizofrenii paranoidalnej najczęściej słuchowe).

✓ Urojenia (zaburzenia treści myślenia) - fałszywe sądy, które chory wypowiada z głębokim przekonaniem o ich prawidłowości i których nie koryguje mimo oczywistych dowodów błędności.

(urojenia prześladowcze, zazdrości, hipochondryczne, grzeszności i winy, wielkościowe, oddziaływania, owładnięcia należą do grupy objawów charakterystycznych dla schizofrenii paranoidalnej).

CHORZY PSYCHICZNIE - psychoza MANIAKALNO-DEPRESYJNA

Podstawową cechą są występujące okresowo zaburzenia nastroju, emocji, aktywności w postaci zespołów depresyjnych (Depresja endogenna) oraz u części chorych w postaci zespołów maniakalnych. (Psychoza ta może mieć postać jednobiegunową - najczęściej depresja endogenna lub dwubiegunowa - depresja endogenna i mania).

Zespół maniakalny

Objawy osiowe:

1. Zaburzenia nastroju - stale stan zadowolenia, radości, szczęścia; beztroska, skłonność do żartów, brak adekwatnych reakcji emocjonalnych na wydarzenia przykre. W bardzo nasilonych stanach maniakalnych dobre samopoczucie i pogodny nastrój może zniknąć, a pojawia się nastrój tzw. gniewliwości. Gniewliwość może ujawniać się, gdy chory napotyka opór w realizacji swoich zamierzeń.
2. Zaburzenia napedu psychoruchowego: tempo myślenia ulega przyśpieszeniu, może osiągnąć gonitwę myśli. W nasilonych stanach maniakalnych kojarzenie odbywa się na zasadzie przypadkowego podobieństwa słów, dźwięków. Występuje duża odwracalność uwagi. Aktywność ruchowa prawie zawsze wzmożona.
3. Zaburzenia rytmów biologicznych - zaburzenia snu i czuwania - mała ilość snu nocnego, wczesne budzenie się.

Objawy wytwórcze:

Zawyżona, bezkrytyczna ocena siebie, własnych możliwości (odnoszenie do urojeń wielkościowych), niedostrzeganie przeszkód, wielkość krótkotrwałych zainteresowań, wzmożenie popędu płciowego.

Depresja endogenna

Objawy osiowe:

1. Obniżenie podstawowego nastroju odczuwane przez chorych jako stan smutku, przygnębienia, niemożność przeżywania radości, satysfakcji, czasem jest to zubożenie z niezdolnością do przeżywania zarówno radości jak i smutku.
2. Oslabienie tempa procesów psychicznych i ruchu - spowolnienie tempa myślenia, osłabienie pamięci, poczucie niesprawności intelektualnej. Obniżenie sprawności fizycznej, u niektórych chorych zahamowania ruchu u innych nasilony lęk i podniecenie ruchowe.
3. Lęk - specyficzny syndrom reakcji mobilizacyjnych organizmu, wytworzony bodźcami z wnętrza organizmu.

Objawy wtórne:

- zaburzenia treści myślenia, (dominują sądy depresyjne), takie jak depresyjna negatywna ocena własnej osoby, postępowania, zdrowia, pesymistyczna ocena teraźniejszości i przyszłości.
- zaburzenia funkcjonowania w grupie społecznej (rodzina, praca) Poczucie niesprawności intelektualnej i fizycznej, poczucie ciągłego zmęczenia.

Należy także wspomnieć o tzw. depresji poronnej (subdepresji) Termin ten oznacza, że wszystkie objawy podstawowe (osiowe) i wtórne występują w małym nasileniu. Może też to oznaczać, że depresja jako objaw podstawowy nie występuje.

Wysuwają wtedy na pierwszy plan inne objawy:

1. najczęściej zaburzenia snu,
2. lęk,
3. różnorodne zespoły bólowe.

ZABURZENIA OSOBOWOŚCI

Zaburzenia psychiczne powodują przede wszystkim nieprawidłowe zachowanie oraz utrudniające lub uniemożliwiające przystosowanie się do środowiska społecznego. Zaburzenia te są przeważnie odchyleniami w zakresie uczuć, popędu, woli, wyobraźni i tempa reagowania na bodźce zewnętrzne oraz ich sposobu przeżywania i odczuwania. Mogą one dotyczyć trwałości zespołów uczuciowo - dążeńiowych, polegać na nadmiernej podatności na wpływ innych osób lub aktualnego środowiska.

1. Osobowość antyspołeczna

Zaburzenia osobowości charakteryzują się lekceważeniem zobowiązań społecznych, brakiem uczuć w stosunku do" innych, wybuchową gwałtownością lub sztywną obojętnością. Występuje wyraźna niezgodność między zachowaniem, a normami społecznymi. Często osoby z tego typu zachowaniem są oziębli uczuciowo, mogą być drażliwi, agresywni. Charakteryzują się małą tolerancją na frustrację. Zachowania prowadzące do konfliktów tłumaczą błędami innych lub podają różne, inne wyjaśnienia. Są skłonni do kłamstw. Cechuje ich cynizm, egoizm i egocentryzm. Często karani.

2. Człowiek w kryzysie

Uraz psychiczny wywołuje zwykle fizjologiczne przygnębienie i osłabienie aktywności. Czasem jednak sytuacja urazowa wiedzie do reakcji szczególnie głębokiej. Może się pojawić depresja reaktywna. Charakteryzuje się ona znacznym pogorszeniem samopoczucia, którego wahania są uzależnione od czynników sytuacyjnych. Człowiek przejawia spowolnienie ruchowe i słowne, mówi wolno, z trudem. Należy liczyć się z możliwością pojawienia się, nie zawsze ujawnionych, tendencji samobójczych oraz prób ich realizacji.

Występuje poczucie doznanej krzywdy, rozżalenie, cierpienie i litowanie się nad sobą.

3. Osobowość nieadekwatna

Są to osoby, które w sferze uczuć, popędów, woli, celowej aktywności oraz umiejętności panowania nad swoim zachowaniem pozostają jak dzieci. Są to czasami tzw. „niedorajdy życiowe", które mają za sobą pasmo samopogrążających doświadczeń oraz obracania pozytywnych doświadczeń w złe.

SCHIZOFRENIA PARANOIDALNA - wskazówki do negocjacji

- ✓ Zachęcaj go, by mówił, ulżyj jego frustracji, by nie odreagował napięcia z tym związanego na zakładnikach. Usiądź i słuchaj (choć jest to bardzo trudne). Słuchanie jest najlepszą metodą rozwinięcia dobrego kontaktu. Słuchaj aktywnie, parafrazuj.
S. ma silną potrzebę mówienia o swojej misji - wciągaj go w dyskusję. Możesz wtedy ocenić jego inteligencję i stopień kontaktu z rzeczywistością.
- ✓ Nie dyskutuj ze sprawcą na temat logiki i halucynacji. On w to głęboko wierzy. Słuchaj i nie oceniaj. Zaakceptuj to co mówi, ale się z tym nie utożsamiaj, mów np. "rozumiem, że możesz słyszeć głos Boga, wierzę w to, ale ja niestety jego nie słyszę, chociaż jest to bardzo ważne", powiedz więcej na ten temat". Jeśli będziesz się spierał, sprowokujesz przemoc. Nie prowadź do konfrontacji. Nie sprzeczasz się ze sprawcą.
- ✓ Zaakceptuj, że sprawca nie będzie ci ufał. To jeden z symptomów choroby pogłębiającej się na skutek stresu. S. nie ma przyjaciół Nie mów więc "zaufaj mi" bo on nikomu nie ufa (nie posiada tej cechy). Pamiętaj, że z tego powodu możesz zostać odrzucony jako negocjator.
- ✓ Nie wykorzystuj negocjatorów pozapolicyjnych, zwłaszcza członków rodzin. Osoby te mogą stanowić jedynie źródło pomocy i informacji.
- ✓ Możesz zaproponować dostęp do mediów w zamian za zwolnienie zakładnika lub inny gest dobrej woli.
- ✓ Odmowa przez sprawcę negocjacji z policją lub zwolnienia jakiegokolwiek zakładnika jest znakiem wskazującym, że może dojść do konfrontacji.
- ✓ Zwolnienie zakładnika jest oznaką wskazującą na poddanie się sprawcy.
- ✓ Gdy zbliża się godzina "O" negocjator powinien mówić do sprawcy.
Powinien akcentować, by sprawca pominął początkowy termin ultimatum.
- ✓ Poszukując właściwej techniki negocjacyjnej weź pod uwagę: kim są zakładnicy oraz jakie żądania postawił sprawca. Zastanów się czy żądania mają charakter ekspresyjny czy instrumentalny, które są ważniejsze dla sprawcy. Zbyt szybkie spełnienie żądań instrumentalnych (zanim zmęczymy sprawcę) może przyspieszyć żądanie zaspokojenia potrzeb ekspresyjnych, leżących u podstaw incydentu - sprawca może popełnić samobójstwo lub zabić zakładnika. "Zmęczenie" sprawcy powoduje, że z chwilą spełnienia żądań instrumentalnych jest on raczej skłonny poddać się niż kontynuować żądania wypływające z jego emocjonalnej struktury psychicznej.

KRYMINALIŚCI - osobowość nieadekwatna (wskazówki do negocjacji)

* Gdy nawiązujemy kontakt z taką osobą stwierdzamy, że jest ona w zasadzie normalna, ale bardzo sfrustrowana.

* Negocjacje rozpoczynają się zazwyczaj stawianiem wygórowanych żądań przez sprawcę (często np. prosi o bardzo duże sumy pieniędzy). Stopniowo na skutek negocjacji zmniejsza żądania (czasami do kanapki i piwa).

* Podczas negocjacji bywa impulsywny. Nowe bodźce wprowadzaj stopniowo.

* Zdarza się, że nie chce bezpośrednio rozmawiać z policją bojąc się niepowodzeń - korzysta z pośrednictwa zakładnika.

* Podejście negocjatora powinno być podobne jak do dziecka rozczarowanego i skrzywdzonego. Dodaj mu otuchy, nie mów o niepowodzeniach, mów o sukcesach, szanuj jego osobę. Zapewnij zrozumienie i akceptację. Wzmacniaj jego „ego”.

* Często sprawca jest osobą prostolinijną -rozmowa negocjatora o czymkolwiek jest odbierana przez sprawcę jako naprzykrzanie się - lepiej trzymać pewien dystans, powściągliwość, co buduje zaufanie do negocjatora.

* Tematem rozmowy mogą być problemy, jakie sprawca miał w przeszłości i które zostały rozwiązane pozytywnie. Tematem nie powinny być niepowodzenia sprawcy.

* Stosunkowo wcześniej negocjator powinien zadbać o potrzeby biologiczne sprawcy (jedzenie, picie itp.).

* Jeżeli sprawca podejmuje decyzję o zwolnieniu zakładnika, należy tego dokonać szybko, gdyż może się rozmyślić (po upewnieniu się, że podtrzymuje swoją propozycję wymiany coś za coś).

* Nie należy opóźniać spełniania prostych życzeń. Można próbować żądania skomplikowane zastępować spełnieniem prostych żądań.

KRYMINALISTA - osobowość antyspołeczna

(wskazówki do negocjacji)

- Negocjator powinien być dostarczycielem bodźców dla sprawcy (inaczej zajmie się ona zakładnikami). Zajmować się jego opcjami podejmowania decyzji.
- Negocjator nie może okazać niezadowolenia, by nie okazać swojej słabości.
- Próby odgrywania terapeuty przez negocjatora mogą być niebezpieczne, podobnie jak negocjacje "twarzą w twarz" (należy pamiętać o ich impulsywności).
- Z uwagi na egocentryzm sprawcy nie można liczyć na wystąpienie syndromu sztokholmskiego - zwłaszcza pozytywnych uczuć do zakładników.
- Pokaz siły przez Policję może być powodem przeciągania sytuacji przez sprawcę.
- Unikać rozmowy o karze, więzieniu, hospitalizacji. Jeśli nie da się uniknąć tematu o ZK, należy prowadzić go w tonie optymistycznym.
- Przekonać sprawcę, że utrzymanie dobrego samopoczucia zakładników leży w jego interesie, podobnie jak ich zwolnienie.
- Negocjator powinien pomóc sprawcy "zachować twarz" (uniknąć kompromitacji).
- Nie powinno się pozwolić sprawcy opuścić sceny wydarzeń z zakładnikami. Nie należy ufać zawartym z nim porozumieniom.
- W negocjacjach stosować wymiany "coś za coś". Nie można liczyć na wdzięczność tego typu sprawcy, gdy nie zażąda się od niego czegoś za ustępstwa policji.
- Nie wykorzystuj w negocjacjach członków rodziny, nawet, gdy sprawca tego żąda - relacje rodzinne mogą być obciążone emocjonalnie.
- Korzystne jest granie na ich "ego" takimi pozytywnymi stwierdzeniami, jak np. "zapewne osoba równie inteligentna jak ty rozumie, że.....".
- Nie można wykluczyć samobójstwa, lecz ryzyko jego popełnienia przez sprawcę jest raczej niewielkie.

LUDZIE W KRYZYSIE

OPIS

Niektórzy z tych, co znaleźli się w roli osoby przetrzymującej zakładnika, na ogół są normalnymi ludźmi, którzy nie mieli w przeszłości chorób lub zaburzeń umysłowych i prawdopodobnie reagują na serię wydarzeń, które niezwykle ostro zmieniły ich życie. Przykładem sytuacji zmieniającej życie mogą być problemy natury finansowej osobistej lub rodziny. Osoba ta prawdopodobnie uważa, że jest samotna i bez żadnego rodzaju oparcia lub możliwej opcji.

- Przejawiane objawy obejmują: zwiększone napięcie, poczucie beznadziejności i bezradności, poczucie utraty kontroli, któremu towarzyszy bardzo wąsko nakierowane zrozumienie problemu, ich samych i możliwych rozwiązań.
- Zakładnikami mogą być członkowie rodziny, byli lub obecni współpracownicy lub osoby obce. Mogą oni również przetrzymywać siebie jako jednego zakładnika.
- Ich żądania są zazwyczaj racjonalne i dotyczą odzyskania posady lub ucieczki, czy też innych w realiach osadzonych spraw.

Wytyczne do negocjacji

- Daj czas osobnikowi przetrzymującemu zakładnika na ulżenie sobie poprzez wypowiedzenie swoich wrogich słów, dając władzom możliwość dostępu do szerszych informacji, przy pomocy których zaplanuje się taktyczne posunięcia.
- Stosuj refleksje, jako klinicznie sprawdzoną a pozbawioną zagrożeń technikę. Jest to pożyteczne narzędzie przy tworzeniu pomostu komunikacyjnego pomiędzy osobnikiem przetrzymującym zakładników a negocjatorem.
- Wzmacniaj racjonalny dialog prowadzony pomiędzy osobnikiem przetrzymującym zakładników a negocjatorem.
- Podstawę do prowadzenia dalszych negocjacji buduj na bazie doświadczeń radzenia sobie w przeszłości z innymi dylematami przez osobnika przetrzymującego zakładnika.
- Podkreślaj w rozmowie z osobnikiem przetrzymującym zakładników to, że inni ludzie stawali w obliczu podobnych problemów. Ta konkretna sytuacja też ma rozwiązanie.
- Współczuj osobnikowi przetrzymującemu zakładnika w celu zdobycia większego wglądu w czynniki motywacyjne prowadzące do tego incydentu.
- Rozszerz spojrzenie na sytuację, z którą mamy do czynienia poprzez wypracowanie opcji wspólnie z osobnikiem przetrzymującym zakładników.
- Znajdź czas na rozpoznanie problemu, który jest kluczowym w zakresie motywacji i daj punkt widzenia na cały kryzys.
- Pracuj w kierunku realistycznym i mającym związek z sytuacją celów krótkofalowych, które są do spełnienia, zrozumienia i uwierzenia przez wszystkie strony zaangażowane w proces negocjacyjny.
- Pozapolicijni negocjatorzy będą mieli marginalną wartość, ze względu na brak formalnego przeszkolenia w zakresie egzekwowania przestrzegania prawa.